

משה בנימין לא לבד

מיד לאחר מות אשת נעוריו, התחילו עיניו של משה בנימין כהות מראות.

כסבורים אתם, מרוב כבי? לאו. הוא לא היה "בעל בכי" כל עיקר, ועל מה ולמה עלינו לבקש את הסיבות, כשאפילו רופא העינים המהולל, פינס מביאליסטוק, אף הוא לא ידע.

— או שזהו תבלול – אמר – או, יודע אני? יש שזה בא מעצבים, מהראש, בקיצור, איני יודע.

עם חשיכה, לא היה רואה כל עיקר. אז היה מטפס ועולה על הספסל, מקרב עיניו אל העששית הגדולה ומורה באצבע כתינוק של בית רבן על כל אות ואות בספר.

באמת מסוגל היה להשתכר על פת לחמו כמאז. מגיד היה, אך לא מאותם המגידים היודעים לדרוש ק"ן דרשות על מגדל הפורח באוויר. את דרשת המוסר החריפה ביותר היה כורך בחיוכים ובמעשיות מחייו העשירים. לא הקשה קושיות ולא יישב מדרשי פליאה, אלא משוחח פשוט בלשון זו ששומעיו היו מדברים בינם לבין עצמם בשוק ובחנות, בבית וברחוב. אלא שלפתע היה מתעייף, פניו נעשו יותר קודרות ונפולות, הזקנקן נתבדר פרע והיה מגשש בידיים סומות, עלובות, נתקל כל רגע במשהו או במישהו אחר וממטיר חרפות על חשכתו של עולם.

בין השנים תשי"א-תשי"ב אנו מוצאים את מאמריו של ר' דוד זריצקי גם על גבי עיתון "הצופה" – בטאון תנועת המזרחי. מפי השמועה למדנו כי הסיבה לכך היא מצבה הכלכלי הקשה של המודיע בשנותיו הראשונות, ודוחק הפרנסה של משפחת זריצקי הצעירה שהיתה תלויה בו, הכריחה אותו לקושש פרנסתו במחוזות אחרים. זכה עיתון "הצופה" להיות אכסניה גם לפרקי הספר "למעלה מן השמש" שנכתב באותו הזמן. את מאמריו חתם בשם העט 'ד. זריז'. המאמרים שפרסם בעיתון זה נשאו אופי ספרותי בלבד, בלי שום זיקה השקפתית, שכן השקפתו שלו רחקה מהם כרחוק שמים מן הארץ, כמובן.

נשוא הסיפור המרגש שלפנינו הוא ר' משה בנימין הסומא המופיע לא אחת בכתבי הסופר, כדמות נפלאה שהתגוררה בעיירה 'ראדין', וכבעלה של שפרה בעלת האכסניה בה התגוררו רבים מתלמידי הישיבה והסופר בתוכם.

לרגל עונת הגשמים הברוכה ב"ה, הוספנו לגליון "שורות חרישיות" על טיפות הגשם העושות רצון קונם.

להוספה לרשימת התפוצה

נא שילחו את המילה "הוספה"

לתיבת המייל "נר לדוד" - nerledovid@gmail.com

בברכה

מערכת "נר לדוד"

בלילה היה יושב ואומר תהלים בעל פה. כמעט שלא שם תנומה לעפעפיו, אלא נשען אל עמוד בבית המדרש וחוזר וממלמל.

— מה?

איש לא ידע ואיש לא ההין לשאול אותו על כך.

כשעיניו קמו מראות לחלוטין, נתמוטט לפתע, עיניו העלו ברק-פלדה, ידיו התחילו רועדות, תכופות היה נשאר עומד באמצע הסמטה המוליכה לבית המדרש, מרים מקלו למעלה ומתייפח בבכייה:

— יהודים! מי יוליך סומא לבית המדרש ויזכה בין-רגע לחיי עולם הבא?

— מה הבכייה, ר' משה בנימין?

— על שפרה אני רוגז, מרוב רוגז אני בוכה.

היתה שכנה שמה עין עליו, שוטפת את הריצפה, מכבסת את בגדיו, מציעה את מיטתו, ומכינה ארוחותיו. קמעה קמעה, נתרגל לאורח חיים זה ונעשה יותר שקט.

לפני הפסח, סרהבו בו רבים מיהודי העיירה: — אולי יכבדני להיות סמוך על שולחני בפסח? אבל הוא סירב. איש לא הבין מדוע ואיש לא ידע היכן יפסח. ביקש מאת השכנה לקנות כל מה שצריך, להתקין, לבשל ולערוך את השולחן.

— ביחידות תהא שמחה שרויה אצלי יותר.

וליל-הסדר הגיע.

סקרנים ניסו להציץ בעד התריסים הסגורים, לראות מה ר' משה בנימין עושה, אך הם היו מוגפים מבפנים. לא בצבץ קו אור בעד החרכים. הדלת היתה סגורה על בריח.

ור' משה בנימין ערך את הסדר "עם" שפרה.

ב.

— מועדים ל-שמ-חה.

עיניו הקמות נוצצו – שפרה? ברכת יום טוב עליך! עבדת עבודת פרך, הא? והרי התחננתי לפניך, הזמנתי "שקצות" שתשטופנה את הרצפות, אבל הרי עקשנית את...

הד קולו הוא שענה לו, אבל מבעד עיניו הקמות ראה את שפרה אפופת חג ומנוחה. חיכה עד ארגיעה, היא היתה רגילה לעזור לו בהפשטת אדרתו, יד אחת לא נענתה לו כראוי. האדרת נפלה על הרצפה והוא מלמל: – תודה.

— מילא, חיכך ידיו, לא נאריך בסדר של היום, נו?

כוס היין כבר היתה מזוגה. קידש וחיכה:

— אמון, ענה לבדו.

— אמון, הדהדו לעומתו החדרים.

תוך גישוש על השולחן, פתח את ההגדה, נו, אמר, כבר מצאת?

— מצאתי, ענה לו החלל הריק.

— הי... למדנית את, שפרה, נו, שאלתי את הקושיות.

השעון ניסר בזמן בשלווה, הדממה נתעצמה כל כך, שהתחילה מזמזמת בראשו, עימץ את העיניים והציץ בשמאל... – היא שואלת, ודאי שהיא שואלת, ובשעת המעשה בוכיה היא, אין בנים...

— נו, אל תשביתי את שמחת החג, שפרה. הנה, כבר אנו מונים ארבעים וחמש שנה אחר הנישואין וכך נמשיך את החיים בדעה נוחה זה מזה.

בגששו בכתלים הלך ליטול את הידים – תני מגבת, שפרה... הוא נשאר עומד בידים מושטות, מטפטפות, רועדות שהתיזו על הקיטל הלבן. כהרף עין רטטו שפתותיו...

— ומה הבכי שוב, כסבורה את שסגי-נהור אני? הנה רואה אני אותך לפני, פנייך זקנו, בת כמה את כיום? קרוב לשבעים, ה-ם, זכורה את מתי באתי לראותך?

אי-שם קרא התרנגול. כבר עייפה, הרהר, יש להזדרז. ישב אל השולחן, נטל את ה"הגדה", עלעל בה והתחיל קורא בשטף, מדפדף כאילו קורא מתוך הספר.

הנרות כבר כבו, אך שפרה הדליקה נרות גדולים, כמאז, לגבי דידו היו דולקים, ראשה שמוט לה מתוך עייפות, נזדקנה. ארבעים וחמש שנה בצוותא, פרק חיים כהלכה.

פתאום נזכר במשהו, נשען על הכסא, מחה במחיה אחת את החשכות מעל פניו ופנה אל הצד השמאלי של הריקנות:

— עגמה נפשי קצת באחרונה, החשה את בדבר? הבחנת שינוי מה בפרצופי? בתוך תוכי בוכה משהו ואין בכוחי להשקיטו. ולא זו בלבד שאיני רואה בעיני, אלא אפילו במחשבה איני רואה ולא כלום. וכשאני דורש בקהל, שפרה, את שומעת? איך נרדמת? כשאני דורש דרשה, אינני רואה בני אדם, אלא ריקנות. איך שפרה?

בוש בפני עצמו, זקן ומתגעגע כל כך — — —

— משה בנימין?

הוא מתפרכס — 'משה בנימין?', הקול נשמע מכל העברים, מתקתקו של השעון ומיבבתו של הכלב. בבת-ראש הרגיש שמישהו נוגע בו – שפרה... – מה היה לך, זקן שכמותך ועוסק בדברי שטות, יש לסיים ה"סדר".

— חי – חי – חי. יודע אני שלעולם לא תעזבני, אני רואה אותך תמיד, בהליכתי לבית המדרש ובדרשי בקהל, בלילה את לומדת עמי יחד, וכשאני בוכה במקלי המונף, באה את הראשונה ומוליכה אותי הביתה.

הוא צותת רגע. הס מסביב, אין שומע? מתבייש אני, אך ארבעים וחמש השנים לא תחלופנה בבת אחת. אל נא תמהרי לעזבני.

— הא לך, הושיט לה פרוסת אפיקומן. הפעם לא עלה בידך להוציא בגניבה, מילא, בין כך ובין כך אקנה לך מתנה, מה רצונך? טוב, אתקין בשבילך מצבה יפה. לא, מוטב שאעשה זאת כאחד, בשביל שנינו מצבה אחת. חי – חי, עובר ובטל, הא? הכל יגידו כך, אך את תהיי מרוצה. היהא מקום אצלך גם לי?

לא אמרת לי כלל לפני מותך ואני לא ידעתי לגמרי שגם שפרה תלך בדרך כל הארץ... אל תלכי עתה, נשב הלילה יחד. כשהתראינו בפעם הראשונה לא אמרתי לך דבר, וכך כל ימי חיינו, למה לי להגיד לך. כועסת את? לא? ודאי.

ארבע הכוסות עייפוהו. עתה עליו ללכת לבית המדרש, אך רוצה הוא להאריך עוד בשעותיו המאושרות עם שפרה. מי יודע מתי תזדמן לו שוב הזדמנות כזאת.

הוא שיפסף בעיניו הסמויות, העיף מבט נכחו — — — הא — — — א, כבר את ישנה? נו, התחיל ממלמל, אציע אני... ש—ש—ש—א... הלך על קצות בהונותיו, מישש במיטה, הסיר את השמיכה, חבט בכרים ובכסת, יישר את הסדין המקומט... ש—ש—ש—א... חזר, הגיע לשמאלו של השולחן והחליק לה לריקנות, מבוייש. נו, את יכולה כבר לעלות על מטתך. לכי... לכי...

הכסא הוזז ממקומו והוא נזדעזע. כבר? נו, תערב עלייך שנתך, שפרה! עמד רגע והביט לתוך המרחק הסומא. החיים נגולו כבזק ברגע כמימרא, לנגד עיניו העיוורות, והיה רואה הכל ביתר בליטות, בהירות וחיות מבכל שנות חייו הפקחיות. הוא חייך חיוך שבהנאה, היה זה החיוך הראשון מיום שחשכו עיניו, ברגע זה השיג בבינתו, שהוא מטיב עכשיו לראות ומרבה לראות את חייו הארוכים מבשעה שהיה אור עיניו אתו.

הצופה. כ"ג אדר תשי"א

שורות חרישיות

הטיפה

הטיפות נופלות, טיף... טיף...

אחת רודפת את השניה, מאיצה בה, מחפשת דרך לעקוף אותה כדי להגיע יותר מהר לתעודתה. הן נופלות לתוך המים ונעלמות בין אין-ספור טיפות דוגמתן, ורק היא עצמה, כל טיפה באשר היא, מכירה את עצמה

ובתוך המים היא ממהרת שוב. רצה בעצמה ומאיצה בחברותיה.

— לאן?

אל הים, אל התהום, אל הנהר או שוב – למעלה אל העננים, כדי לרדת שוב בדהרה של טיף טיף.

וכך מיום ברא אלוקים שמים וארץ.

ואין בין טיפה ראשונה בששת ימי בראשית, בשעה שאדם הראשון ביקש וירדו גשמים, אין בין הטיפה הראשונה שטפטפה מהעננים אל האדמה הצמאה – לבין טיפה זו של היום, ולא כלום.

הטיפה תמיד נופלת בכל כוחה. האדמה תמיד צמאה, האוקינוס אינו מפסיק מלבקש עוד ועוד. העננים באים תמיד באותו זמן כפי שנועד להם, עננים עקרים שאין בהם אלא אפלולית של לפני הגשם, ועננים כבדי-משא שבקושי הם נושאים בקרבם את עול השקיית האדמה שהוטל עליהם. עננים קלילים, צעירים, המתחתלים בצמר גפן מבהיק, ועננים שחורים, צאצאיהם של ענני המבול.

ואף טיפה של מים אינה נעצרת באמצע דרכה לשאול את עצמה:

— וכי למה אני נופלת לכאן, מה רע היה לי בעננים?

ואף טיפה של מים אינה נעצרת בדרכה, כדי להיוודע אצל חברותיה לאן הן נשלחות, מה עליהן לעשות במקום המיועד. מה השכר שיקבלו או מה העונש.

יש כאן שמחה של ביצוע מושלם בתפקיד אלוקי, ועצם הביצוע הוא שלימות, והשלימות היא הביצוע עצמו, בידיעה כי אני עושה כל מה שהוטל עלי.

אלא שפעמים הוטל על הטיפה ליפול על ראשו של אדם. ועל אחרת, ליפול על צמח שכבר רווה די הצורך, ועל גג דולף, לחדור דרך שמשה שבורה, להרטיב כביסה שזה עתה נתלתה ליבוש.

היא עושה זאת באותה המסירות כאילו נפלה לים הגדול.

אלא שהראש מזדעזע, ק — — ר-ר-ר, הלחות חודרת לתוך העצמות, רעד עובר בגוף, פעמים שהראש מתחיל לכאוב מחמת צינה. וזאת בגלל הטיפה הזו.

הצמח אינו מתלונן, גם הוא עושה מלאכתו באמונה. ואם נגזר עליו לקבל מים יותר מכפי צרכו — הוא מקבל. אלא שבעל הצמח מתלונן והוא ממהר לכסות את הצמחים שטיפות הגשם לא ירטיבו אותו, וטיפות המים אינן יכולות למלא את שליחותן.

וכי מה אשמה הטיפה אם דרכה הותוותה על ידי הבורא — למקום זה ולא למקום אחר, האם משום עקימת שפתיו של מישהו היא לא תמלא את שליחותה.

האשה מתמרמרת, עכשיו יהיה עליה שוב לכבס את הכביסה שנתלכלכה, והיא כבר היתה כמעט

אולם אין מי שיצווה עליהן: רדו!

והאדם אומר לעצמו: מספיק!

מי יודע היכן מתחיל אצל האדם ה"רוב טובה" והיכן היא מסתיימת.

וכשאתה מסתכל דרך שמשת החלון בגשם, שאנשים אומרים עליו שהוא טורדני, אין הם מבחינים בטיפות הבודדות שכל אחת עושה את שליחותה במסירת נפשה ללא סייג. ואין הוא שם אל לבו, כי אף אחת מהן אינה נעצרת בדרכה לשאול את עצמה: לשם מה אני נופלת שוב ושוב, ביחד עם חברות ללא-ספור, והרי אני מיותרת, הרי אין רוצים בי, הרי מתלוננים עלי שאני מטרידה את האנשים.

ואין הטיפה שואלת את הגג הדולף ולא את האנשים הגרים תחתיו, שמא אין הם מרוצים ממנה, והיא תחזור כלעומת שבאה. ואין הטיפה שואלת את הצמח אם הוא מבקש אותה שתבוא, או שמא היא מזיקה אותו, ואין היא שואלת את האדם הבורח ממנה ומסתתר תחת הגג או בביתו הצונן – האם עליה להמשיך לעשות מלאכתה או להפסיק.

היא נופלת טיף, טיף. אחת רודפת את השניה, מחפשת דרך לעקוף אותה כדי להגיע יותר מהר לתעודתה.

אל הים, אל התהום או על ראשו של אדם או שוב אל העננים, וכך מיום ברוא אלוקים שמים וארץ.

אלא האדם הוא הטורדן, הוא אשר מחפש דרכים לעקוף את משימתו. קטנותו, וחוסר האמונה התמימה, היא אשר מתלוננת על הגשם שאינו אלא מצבור של טיפות אין-ספור, כולן דומות זו לזו כשתי טיפות מים.

ורק הטיפה עצמה מכירה את עצמה — —

— שלא כאדם...

יבשה, ולא תוכל להחליף את הבגדים לבני המשפחה.

— שוב פעם גשם, היא מתמרמרת. האדמה אינה מסוגלת לקלוט כבר את מי הגשמים — טוען החקלאי.

הגג שהדליף את הטיפה לבית אינו אשם, גם בעל הבית שלא תיקן את הגג אינו אשם. מתמרמרים רק על טיפת המים העושה את שליחותה.

* * *

בחוף — גשם טורדני, בלתי פוסק. יש להדליק את החשמל גם במשך היום.

בחוף גשם, הקור חודר לתוך הבית. תנור הנפט אינו מחמם די הצורך. אנשים יושבים בבית מכורבלים, מסתכלים מבעד לחלונות, אולי כבר תופיע השמש.

איזה חורף משונה השנה, הגשם אינו מפסיק. הערבים ארוכים, אי אפשר לצאת לרחוב, בכל פינה שאתה פונה — אתה נתקל בטחב. וכשאדם מוכרח לצאת לרחוב הרי הוא פוסע ישר לתוך שלוליות המים שנצטברו עקב הגשמים.

הטיפות נופלות ללא הרף, טיף... טיף...

הרחוב נראה שומם, אטום ומשעמם, מאי-שם מגיח קורטוב של שמש... אולם מספר אין-ספור של טיפות מים גוברות עליו ומעמעמות את אורו, הטיפות נופלות ללא הפסקה, זה יום, יומיים.

הצו רודף אותן: רדו!

ואנשים מבקשים: מספיק!

מי יודע היכן מתחילה ה"רוב טובה" והיכן היא מסתיימת. מי יודע כיצד, מה, ומתי לבקש?

האדם בתפילתו, מוזיל טיפות, טיפה אחת לשנה, ואולי גם טיפה זו איננה שלו, אלא שאולה מתוך התחינות בסידורים, מתוך כמירה של רחמים על עצמו, והנפש הצמאה מבקשת: הבו עוד טיפות דמע.

המודיע. "ט שבט תשכ"ח